

CORONAPANDEMIN OCH DE ÖSTGÖTSKA JOBBEN

En rapport om den växande arbetslösheten, regeringens kristöd och behoven av aktiva insatser för att fler östgötar ska hitta nytt jobb.

5 februari 2021

Inledning

Coronapandemin har fört med sig ett mörker av sällan skådat slag under det senaste året, framförallt manifesterat i dödsfall och allvarlig sjukdom. Efter att ha hoppats på en snabbt tillfrisknande värld under våren 2020 har vi blivit alltmer varse att återhämtningen efter pandemin kommer ta tid. Både hälsomässigt och samhälleligt. En del av samhället där det är särskilt giltigt är arbetsmarknaden. För i skuggan av den allvarliga kris för hälsan och för samhällssektorer som sjukvården och äldreomsorgen, framträder den växande arbetslösheten som en av de hårdaste följderna av Coronapandemin i landet.

Hur mycket vi än längtar efter att återgå till ett normalt liv är det ett faktum att många östgötar kommer sakna ett jobb att gå tillbaka till när restriktionerna från pandemin lättar. Som östgötska S-politiker, med särskilt fokus på arbetsmarknadspolitiken, ser vi det som vårt uppdrag att uppmärksamma det här samhällsproblemet som drabbar länets invånare, och driva på så att insatser görs för att förbättra situationen.

Vi har tittat närmare på hur pandemin påverkat arbetslösheten i Östergötland och hur regeringens krisstöd har hjälpt krisdrabbade företag i länet. Till vår hjälp har vi tagit Riksdagens utredningstjänst (RUT), underlag från både Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter. Arbetslösheten har oundvikligen hamnat i skymundan av smitto- och dödstal, men vi menar att det är avgörande att samhället nu uppmärksammar och sätter in rejäla insatser för att motverka hög arbetslöshet i Östergötland under lång tid framöver. Syftet med den här rapporten är att visa hur Östergötland drabbats och på vägar ur krisen.

Johan Andersson
Riksdagsledamot S
Arbetsmarknads-
utskottet

Eva Lindh
Riksdagsledamot S
Finansutskottet

Elias Aguirre
Kommunalråd S
Linköpings
kommun

Sammanfattning

När Coronapandemin nådde Sverige drabbades den svenska arbetsmarknaden stenhårt. Många branscher med ett stort exportberoende tvingades till tillfälliga nedstängningar när varuflöden stannade upp. Andra branscher drabbades hårt av de restriktioner på resande, umgänge och nära kontakt som infördes under 2020. Vår genomgång i den här rapporten visar på att regeringens stöd riktade till utsatta branscher har haft stor effekt för att hålla tillbaka arbetslösheten under 2020, och bidragit till att tusentals östgötar kunnat behålla jobbet.

Hela 18 000 östgötska anställda har omfattats av det statliga permitteringsstödet. Även om konkurserna ökade under året finns det samtidigt mycket som pekar på att vi fortfarande har allvarligaste följderna för arbetsmarknaden framför oss.

När pandemin blir allt mer utdragen, och situationen kommer in i en ny fas, tyder allt på ett ökat antal konkurser och en växande arbetslöshet. Nu krävs ytterligare åtgärder för att underlätta för arbetslösa östgötar att komma tillbaka i arbete.

Våra slutsatser:

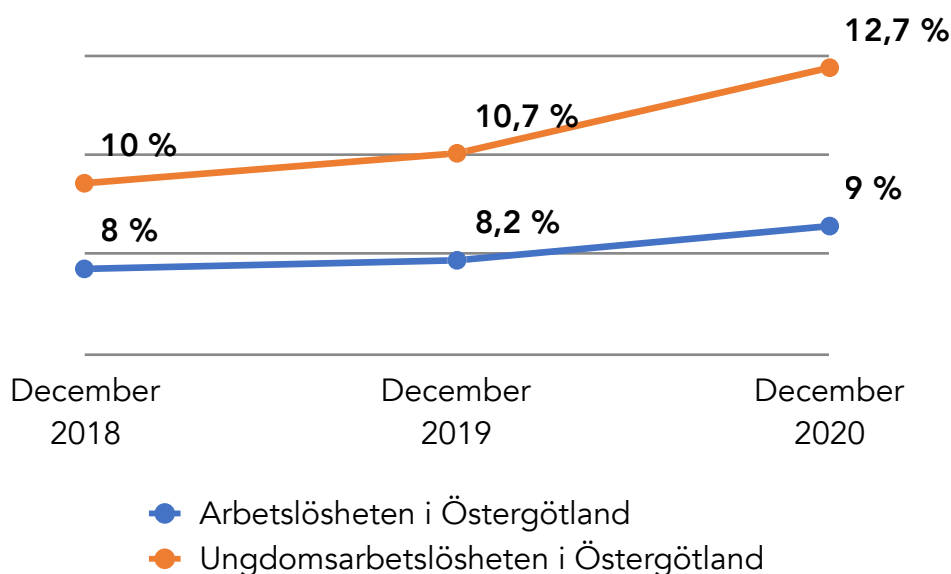
- De statliga stöd som beslutats om av S-MP-regeringen med samarbetspartier har haft stor påverkan på östgötar i krisdrabbade branscher, och räddat tusentals östgötska jobb. Bland dessa stöd kan särskilt permitteringsstödet uppmärksammas, där sammanställningen från RUT visar att östgötska företag fick del av nära en miljard av permitteringsstödet under 2020.
- Sedan 1 mars 2020 har 3 784 östgötar varslats om uppsägning. I landet som helhet har 6 av 10 varslade under perioden också blivit uppsagda. I Östergötland har arbetslösheten ökat till 9% under det senaste året och prognosen tyder på en ytterligare ökning under 2021. Bland ungdomar upp till 24 år är situationen ännu mer allvarlig, med en arbetslöshet idag på 12,7%.
- Medan vissa branscher, som industrin, till stora delar väntas återhämta sig under det närmaste året ser situationen betydligt mer osäker ut inom andra branscher. Exempelvis inom handeln samt hotell- och restaurangbranschen. Östergötland behöver ett nytt kunskapslyft för att hjälpa uppsagda till omskolning och till nytt jobb, inte minst inom bristyrken.
- Långtidsarbetslösheten riskerar nu öka kraftigt, när de som tidigare haft svårt att ta sig in på arbetsmarknaden får en ännu tuffare konkurrens. Nu krävs kraftfulla åtgärder för att se till att alla östgötar som förlorat jobbet står rustade att komma tillbaka till arbetsmarknaden så snart som möjligt.
- Utvecklingen av ungdomsarbetslösheten i länet är djupt oroväckande. Både regeringen, Arbetsförmedlingen och kommunerna behöver sätta fart på arbetet att erbjuda vägar till jobb för en grupp som drabbas extra hårt av pandemin. Misslyckas man kan följderna bli allvarliga för en hel generation.

Läget i Östergötland

Under det senaste året har antalet arbetslösa i Östergötland vuxit med 2 068 personer. Från att ha haft en redan hög arbetslöshet på 8,2 % är arbetslösheten nu uppe på 9 % i länet. Innan Coronapandemin räknade Arbetsförmedlingen med en svag uppgång i arbetslöshet, men pandemin drabbade flera branscher hårt och har inneburit en växande arbetslöshet. Inte minst drabbar det unga, vars arbetslöshet har vuxit med 2 procentenheter under det senaste året (Från 10,7 % till 12,7 %). Arbetslösheten ökade bland befolkningen i nästan samtliga östgötakommuner under 2020 och sammanlagt är 20 712 östgötar arbetslösa idag.

I januari rapporterade Arbetsförmedlingen att antalet arbetslösa under 2020 var den högsta siffran sedan 1997. I prognosen inför 2021 konstaterar Arbetsförmedlingen (16 december 2020) att återhämtningen väntas bli mer utdragen än vad som prognostiserades tidigare under hösten 2020. Arbetslösheten i riket förväntas öka från 8,8 % till 9,1 under 2021 för att sedan sjunka under 2022.

Källa: Arbetsförmedlingen.

Ungdomsarbetslösheten på hög nivå

Arbetslösheten i gruppen unga 18-24 år ligger generellt sett högre än i befolkningen som helhet. I Östergötland ökade ungdomsarbetslösheten från 10,7 % till 12,7% under perioden december 2019 till december 2020. Sammanlagt är idag 3 163 östgötska ungdomar mellan 18 och 24 år inskrivna som arbetslösa, en ökning med 435 personer. Utanför dessa siffror finns de många unga som under det senaste året valt att påbörja studier när läget på arbetsmarknaden mörknat.

I det här sammanhanget kan noteras att statistiken kring ungdomsarbetslösheten här hämtas från Arbetsförmedlingen. Använder man sig av SCB:s motsvarande statistik är arbetslöshetstalen avgjort högre (24% under 2020). Skillnaden har flera orsaker, men i Arbetsförmedlingens statistik räkas de som faktiskt är inskrivna som arbetsökande. Här använder vi den statistiken för att kunna jämföra med den totala arbetslösheten och få en månatlig bild av utvecklingen på arbetsmarknaden. Tillsammans ger de båda myndigheternas statistik en bild av att ungdomsarbetslösheten är stor och på väg åt fel håll.

Långtidsarbetslösheten väntas öka

Få saker är så skadligt för hälsa, ekonomi och välbefinnande som långvarig frånvaro från arbetsmarknaden. Därför är utvecklingen av långtidsarbetslösheten, när man varit arbetslös i över ett år, särskilt viktig att följa och göra insatser för att minska.

I en analys av arbetslöshetsläget konstaterar Arbetsförmedlingen i december 2020 att många nya arbetslösa har minst gymnasial utbildning och färsk arbetslivserfarenhet. Det gör att konkurrensen om jobben ökar och att personer som var arbetslösa redan före krisen har fått en svårare situation. Man pekar på risken för att antalet långtidsarbetslösa, som redan är på rekordhöga nivåer, fortsätter att öka framöver. I slutet av november hade över 100 000 personer varit utan arbete i sex till tolv månader i Sverige. Dessa riskerar nu att hamna i långtidsarbetslöshet.¹ Redan under 2020 ser vi att långtidsarbetslösheten ökade i Östergötland. Från 8 604 i december 2019 till 9 168 i december 2020, en ökning med 564 personer under året.

---

¹ ”Stabilare arbetsmarknad men återhämtningen blir mer utdragen” <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/pressmeddelanden?id=63211C0FB1A05C7C&pageIndex=1&year=2020&uniqueIdentifier=Riket>

Tabell 1. Arbetslöshet och ungdomsarbetslöshet i de östgötska kommunerna december 2020.²

	Antal dec 2020 (öppet arbetslösa och i program)	Procent dec 2020 (andel av arbetskraften)	Antal dec 2019 (öppet arbetslösa och i program)	Procent dec 2019 (andel av arbetskraften)	Ungdomsarbetslöshet dec 2020	Procent ungdomsarbetslöshet
Sverige	456 453	8,8	373 595	7,3	62 742	11,8 %
Östergötland	20 712	9	18 644	8,2	3 163	12,7 %
Boxholm	179	6,9 %	151	5,9 %	44	14,9 %
Finspång	1018	9,8 %	1027	10 %	159	15,7 %
Kinda	262	5,7 %	234	5,1 %	39	8,7 %
Linköping	5973	7,4 %	4942	6,3 %	905	9,7 %
Mjölby	1038	7,5 %	919	6,8 %	176	11,8 %
Motala	2113	10 %	2113	10,1 %	385	18 %
Norrköping	8640	11,8 %	7884	11 %	1240	15,2 %
Söderköping	415	6,0 %	374	5,5 %	69	12,4 %
Vadstena	247	7,4 %	228	7 %	38	10,8 %
Valdemarsvik	295	8,6 %	284	8,4 %	36	11,1 %
Ydre	74	4,3 %	75	4,4 %	10	6,1 %
Åtvidaberg	289	5,4 %	260	4,8 %	43	8,1 %
Ödeshög	169	7,0 %	153	6,4 %	19	6,8 %

² Statistik från [arbetsförmedlingen.se](https://www.arbetsformedlingen.se)

En miljard i permitteringsstöd till Östergötland

Flera faktorer påverkar sysselsättningen i samband med ekonomiska kriser. Vilka branscher som drabbas och hur utbildningen hos arbetskraften ser ut är två viktiga faktorer. En annan är de samhälleliga stöd som sätts in för att minska krisens följdverkningar. Under våren 2020 beslutade regeringen med stödpartier om en rad insatser för att motverka pandemins effekter på ekonomin. Hittills har krisåtgärder för 374 miljarder kronor beslutats om av regering och riksdag. Vi lät Riksdagens utredningstjänst (RUT) sammanställa hur ett av de mer omfattande stöden, permitteringsstödet, bidragit till östgötska företag.

Stödet för korttidspermittering i samband med Coronakrisen infördes genom en lagändring 7 april 2020 och började gälla retroaktivt från 16 mars. Korttidspermittering (även kallat korttidsarbete) kan användas när företag drabbas av tillfälliga och allvarliga ekonomiska problem till följd av något oväntat. I praktiken innebär det att anställda går ner i arbetstid under en period (permittering) samtidigt som staten lämnar ekonomiskt stöd till arbetsgivaren.³ I tabell 2 nedan visas antalet anställda som beviljats permitteringsstöd i Östergötland per bransch fram till 7 december 2020. Sammanställningen som Riksdagens utredningstjänst tagit fram visar att nästan 18 000 anställda berörs av permitteringsstödet i länet. Från införandet fram till 7 december 2020 betalades 993,3 miljoner kronor ut i permitteringsstöd till företag i Östergötland.

Den största andelen av de beviljade medlen har tillfallit tillverkningsindustrin som stod för drygt 30 procent av det totala stödet, följt av handeln med 14 procent. Bland andra branscher som i större utsträckning tagit del av permitteringsstödet finns kategorin juridik, teknik, vetenskap och ekonomi, samt hotell- och restaurangbranschen där 1 659 anställda omfattades av stödet.

I *Ekonomiska utsikter, hösten 2020* konstaterar LO-ekonomerna att ”Det är oklart vad utvecklingen skulle ha blivit utan reformen men man kan slå fast att den har bidragit till att tiotusentals arbetstagare fortfarande har haft ett anställningsförhållande. Nu kan företag använda det förstärka stödet till korttidspermittering fram till halvårsskiftet 2021. I januari, februari och mars 2021 kommer subventionsgraden vara på samma nivå som stödet ligger på i år.”

---

³ <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/om-forslaget-korttidspermittering/>

Tabell 2 *Permitteringsstöd i Östergötland per bransch, antal anställda som har beviljats och belopp i miljoner kronor*

	Antal anställda	Miljoner kr	Andel antal	Andel belopp
Total	18 100	993,3	100%	100%
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	51	2,0	0%	0%
C Tillverkning	5 970	311,9	33%	31%
D Försörjning av el, gas, värme och kyla	0	0,0	0%	0%
E Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	584	33,2	3%	3%
F Byggverksamhet	986	40,3	5%	4%
G Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	2 569	135,3	14%	14%
H Transport och magasinering	659	39,0	4%	4%
I Hotell- och restaurangverksamhet	1 659	91,2	9%	9%
J Informations- och kommunikationsverksamhet	1 113	77,4	6%	8%
K Finans- och försäkringsverksamhet	25	3,0	0%	0%
L Fastighetsverksamhet	82	5,2	0%	1%
M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	1 467	100,2	8%	10%
N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	1 456	83,9	8%	8%
O Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring	0	0,0	0%	0%
P Utbildning	131	7,9	1%	1%
Q Vård och omsorg; sociala tjänster	410	18,9	2%	2%
R Kultur, nöje och fritid	553	26,4	3%	3%
S Annan serviceverksamhet	385	17,4	2%	2%
ÖVRIGA BRANSCHER	0	0,0	0%	0%

Källa: Tillväxtverket. [Länk](#). Sammanställning av Riksdagens utredningstjänst.

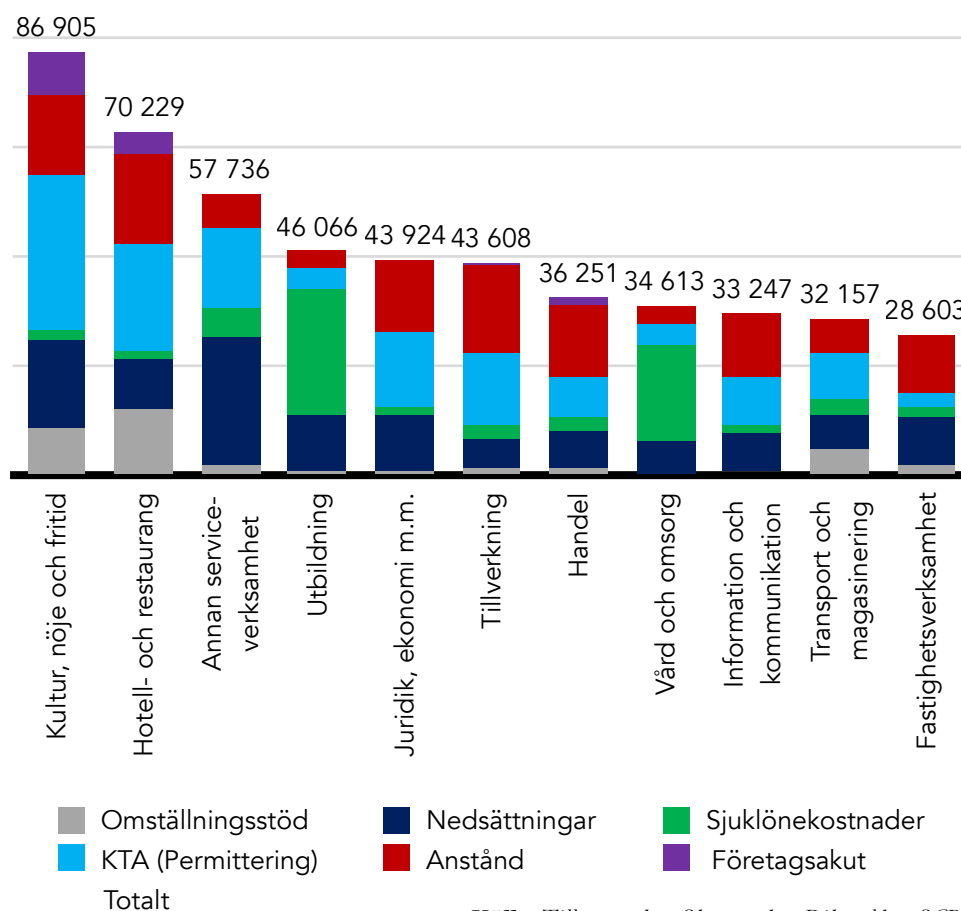
Omställningsstödet i Östergötland

Ett annat större Coronaanknutet stöd som rullades ut under våren 2020 är det så kallade omställningsstödet. Syftet var att rikta särskilda stöd företag som fått minskad omsättning till följd av pandemin. Fram till och med juli 2020 har 1 215 företag i Östergötland beviljats 90 miljoner kronor i omställningsstöd. Stödet har främst gått till hotell och restaurangbranschen, handeln och tillverkningsindustrin. Information om exakt hur många enskilda östgötar som har fått ta del av stödet finns dock inte tillgängligt.

Kultur, hotell och restaurang störst mottagare per anställd

När siffrorna för statens olika krisstöd sammanställs per bransch, ser ordningen annorlunda ut än när man följer stöden enbart utifrån summorna av enskilda stöd. I sammanställningen i tabell 3 har dessutom krisstöden ställts i relation till antalet anställda i respektive bransch. De branscher som tagit emot störst stöd per anställd i Sverige som helt är kultur, nöje och fritid samt hotell- och restaurangbranschen.

Tabell 3 En sammanställning av de branscher som sammantaget fått mest stöd per anställd. Siffrorna gäller riket som helhet.

Källa: Tillväxtverket, Skatteverket, Riksgälden, SCB

Bristen på arbetskraft är stor i flera branscher

Samtidigt som arbetslösheten växer så råder paradoxalt nog stor brist på arbetskraft inom andra branscher. En nyckel för att pressa tillbaka arbetslösheten i landet likväl som i Östergötland är därför att ge möjligheter till omskolning och till att bli anställningsbar inom branscher med arbetskraftsbrist.

Arbetsförmedlingen följer kontinuerligt utvecklingen på arbetsmarknaden och kartlägger vilka yrken som är och kommer vara bristyrken under de kommande åren. På kort sikt kan konstateras att de tre vanligaste tjänster som annonseras på Arbetsförmedlingen just nu är **undersköterskor**, **grundutbildade sjuksköterskor** och **vårdbiträden**.

I sin långsiktiga prognos över bristyrken listas yrkesgrupper med utbildning både på högskolenivå och utbildning på övriga utbildningsnivåer.

Yrken på högskolenivå med störst chans till jobb i år och på fem års sikt:

- Barnmorskor
- Civilingenjörstrycken
- Förskollärare
- Grundutbildade sjuksköterskor
- Läkare
- Läraryrken
- Mjukvaru- och systemutvecklare
- Specialistsjuksköterskor
- Speciallärare och specialpedagoger
- Systemanalytiker och it-arkitekter

Yrken inom övriga utbildningsnivåer med störst chans till jobb i år och på fem års sikt:

- Anläggningsmaskinförare
- Elektrikeryrken
- Lastbilsförare
- Maskinställare och maskinoperatörer inom metallarbete
- Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer
- Svetsare
- Träarbetare och snickare
- Underhållsmekaniker och maskinreparatörer
- Undersköterskor
- VVS-montörer

Situationen ser likartad ut även i Östergötland. I tidigare kartläggning över situationen specifikt i Östergötland har Arbetsförmedlingen bland annat pekat på bristen på vårdpersonal såsom **undersköterskor**, samt **maskin- och skogsmaskinförare**.⁴

---

⁴ <https://arbetsformedlingen.se/download/18.4fb667a1169bfd2c0a68c20/Prognos+2019+Östergötland.pdf>

Gör Östergötland till ett pilotlän för Kunskapslyftet 2.0

Att trycka tillbaka arbetslösheten i Östergötland är ett gemensamt ansvar för kommuner och staten. Vi vill se följande insatser för att höja ambitionerna och se till att fler östgötar kommer tillbaka till arbete snabbt:

- **Gör Östergötland till ett pilotlän för Kunskapslyftet 2.0.** Att ge fler möjlighet att omskola sig blir avgörande för att minska arbetslösheten under det kommande året. Vi vill använda yrkeshögskoleutbildningarna för att på ett nytt sätt erbjuda snabb omskolning till yrken där efterfrågan på arbetskraft är stor. Försöket skulle bland annat innebära ett riktat stöd för att underlätta genomförande, uppsökande verksamhet för att styra arbetslösa mot bristyrken samt en tydligare roll för kommunerna. Bland annat skulle vi vilja se fokus på två bristyrken som Arbetsförmedlingen pekat på i Östergötland:
  - **Anläggningsarbetare och maskinförare.** Här finns stora behov, inte minst till våra stora bygg- och infrastrukturprojekt runt om i länet där rätt anpassade bristyrkesutbildningar kan skapa nya arbeten för många östgötar i närtid.
  - Vårdirken såsom **undersköterska** och kvalificerade yrkeshögskoleutbildningar för redan anställd vårdpersonal till sjuksköterska. Det kan skapa en rockad på arbetsmarknaden och på så sätt få in nya medarbetare som i dag är arbetslösa i våra kommuner och region samt hos externa aktörer.
- **Insatser för att höja språkkompetensen hos arbetslösa nyanlända.** Svenska språket är A och O för att kunna hävda sig på arbetsmarknaden. För att motverka risken för långtidsarbetslöshet i grupper som även när det inte är kris har svårare att hävda sig på arbetsmarknaden krävs insatser för att höja språkkompetensen hos arbetslösa invandrare. Regeringen och dess samarbetspartiers satsning på intensivår med fokus på språk behöver byggas ut med kraft i Östergötland, samtidigt som vuxenutbildningen behöver stärka sitt språkfokus.
- **Riktade insatser för att bekämpa den växande ungdomsarbetslösheten.** Vi ser att ungdomsarbetslösheten växer snabbare än den totala arbetslösheten under pandemin. Flera av de hårdast drabbade branscherna erbjuder vanligtvis många unga sitt första steg in på arbetsmarknaden. När den vägen är stängd krävs aktiva insatser för att förhindra att en generation hamnar på efterkälken.
  - Kommuner och Arbetsförmedlingen behöver ställa om till uppsökande verksamhet för att erbjuda vägar framåt för den unga person som är arbetslös.
  - Samhället kan inte vänta i månader på att erbjuda insatser till den ungdom som ställs utan arbete. Nu gäller att Arbetsförmedlingen får resurser för att kunna erbjuda insatser från dag ett.

- Kommunerna behöver bygga ut den kommunala vuxenutbildningen för att ge alla möjlighet att ta ut sin gymnasieexamen – en av de viktigaste insatserna för att vara framgångsrik som arbetssökande.
- **Utbyggnad av högskoleplatserna i Östergötland.** Under det senaste året var söktrycket till Linköpings Universitet rekordhögt. Även om en högskoleutbildning är långt ifrån enda vägen till ett nytt arbete efter krisen så ökar fortfarande efterfrågan på högskoleutbildad kompetens på arbetsmarknaden. För att möta det behovet behöver platserna på Linköpings Universitet byggas ut.